

MEGYERI EDIT TÜNDE

LUGASOK A KÖDBEN

Eszembe jutnak a lehullott levelek az udvaron. Mindenhová betolakszanak, beterítik a járdát, a fűvet, a sáros virággyásokat. A barnák fénylenek, mint ha olajjal öntötték volna le mindegyiket. A sárgák csúfak és májfoltosak, rücskösen hevernek szanaszét. Összeragadnak, hogy majd futás közben szétnyíljanak a talpam alatt, és elcsúszsak rajtuk. A ködök hidegek, rúlnak mindenre és mindenkire. Nem megyek ki, csak bámulok az ablakban. Nézem a házakat, ahogy hónaljig kacsáznak a ködben. Mint erőlködő óriások, úgy nyújtóznak, hogy meg ne fulladjanak a fehér habarásban. A kisházból hallom az ajtócsapódást, apám krárog a teraszon. Tudom, hogy most füléig húzza a cipzáras szvetter gallérját, és papucsban hátramegy a kazánhoz. Nálunk családilag szokássá vált papucsban kiszaladgálni, szomszédolni. Mindig csak egy pillanatra ugrunk ki, azért nem érdemes cipőt venni. A papucs átmeneti jelleget ad mindennek, azt jelenti, hogy sietünk vissza. Csak kilépek, csak átlépek, csak átugrom egy percre. Az őszi nyálkák aztán eláztaítják a papucsockat, elgáncsolják a lábak lendületét, jól megrántják a bokákat. Ebben az alattomoságban élen járnak a tenyeres-talpas levelek. Mifelénk nem a fáról hullanak a földre, minden portát szőlőlevelek milliói terítenek be ősszel. Tenyéryni ötujjasok keserítik az életünket. Ott meredeznek a csupaszon maradt lugasok minden ház mellett, feketéllenek a karvastagságú kigyók rajtuk. Nyáron még árnyat adó szőlő volt az, most hideg, nyirkos hullók szövevénye. Kupacokban a levél sorsára vár. Megfogadom, hogy ha egyszer lesz egy házam, sosem építek mellé lugast. Szép nagy parkja lesz dísznövényekkel, gyöngykavicsos úttal, mint a regényekben. Nem fogok többé olyan helyen élni, ahol a házak között óriás szőlőketrecek hevernek mindenütt. Mikor megjön a köd, a kontúrok egy csapásra eltűnnek. A nyár fényei, a szomszéd házán húzódo éles árnyékcsik oda lesz. Gőzölögnek a földek, a házak, az ablakokat pára lepi be. Ha végigmegyek a járdán, kövér cseppek hullanak a nyakamba a rozsdás lugasról. Lekonyult árnyékliliomok szárai rothadoznak, várják a teljes elmúlást. Nagy, tányéryni leveleik földig hajoltak, elvékonyodtak. Olyanok, mint a nyálkás óriáspókok, szétterpeszkednek a lugas alatt. Elképzelem, hogy lépkednek szivacsos kifakult levél-talpaikon, mint egy foszladozó hadsereg. Minden lépésnél leszakad

egy-egy cafat róluk, míg végül betérítik a fekete lucskos földet, hogy teljesen alászálljanak a pokolba. A kiskertben az őszirózsák alig látszanak a ködtől, lila szemecskéikkel kipillognak már száradó gallérjukból. Senki nem szed belőlük egy csokorra valót, mert ahhoz át kellene vágni a vizes füveken. Majd holnap, most papucsban nem lépek oda – ígérjük minden nap. Aztán legközelebb decemberben gondolunk rájuk, mikor a vastag hótakaró felpuozódik a sírjukon.

Most élesen zörren a bejárati ajtó, hallom a hanyagul bevágott üvegtáblák csörrenését. Naponta többször is találunk ürügyet, hogy egymáshoz átugorjunk. Elfogy a só, a kávé, kéne egy kis petrezselyemzöldje, kisült a fánk, viszek belőle, hallo, ezt most azonnal el kell hogy mondjam. Itt lakunk egy rakáson rokonok, nénik, bácsik, keresztanyák, nagyszülők. Akik meg nem rokonok, azok jó szomszédok, komák, barátok, vagy csak egyszerűen kedves emberek. A ködöket is egymásban mérjük. El sem láttam Ilonka néniig! Aranka is mondta, hogy meg kell fűlni, olyan köd van. És tényleg nehezzé válik a levegővétel, mintha vízzel telne meg a tüdönk minden lélegzetnél. „Mi ez a hosszú levegő?” – kérdezi a hároméves unokaöcsém, amikor élete első ködös napján kilép a kapun. Ezek a napi többszöri látogatások jelentik az eseményt az életünkben. Ilyenkor lehet és kell is megpihenni, kávé inni, sütit majszolni, megkóstolni az idei bort. Na, csak igyál belőle, majd meglátod, milyen! Igaz, hogy ez nem pancsolt? Na, azért! Én nem cukrozom a bort. Inkább legyen kevesebb, de az prima. Az első szomszédolás lehet már rögtön reggeli előtt vagy után, attól függ. Aztán ebéd előtt viszonzni a látogatást. Délután háromkor jöhet a következő kör, és estére mindenképp átmegyünk egymáshoz még egyet beszélgetni. Akik dolgoznak, vagy ügyeket intéznek, azok is úgy teszik, mintha csak két találkozás között pillanatnyilag elugrottak volna valahová, de mindjárt jönnek. Vannak napok, mikor túl jól sikerülnek ezek a papucsos vizitek. Egyik családtag követi a másikat, és végül, mint a kisgömböc, úgy nyel el minket a szomszéd ház. Egyik ilyen ködös ősz során hoztuk divatba a porcelánszamovárt. Fogalmam sincs, kinek jutott eszébe, hiszen évek óta ott porosodott a konyhapulton, de addig soha senki nem használta. Talán a gázhiány időszakában lehetett, hogy előkerült ez az elektromos teafőző. De az is lehet, hogy teafiltert nem lehetett kapni, és azért kellett, a teafű forrásához. A valós okot már nem tudom, hiszen mifelénk nem divatok diktáltak, hanem diktatúrák, és azok természete kiismerhetetlen máig. Mindenesetre azokban az években boldogan melegítettük magunkat forró, illatos teákkal. Féliiteres bödönökből ittuk, amelyeket csészének ba-

josan nevezhetnénk. Míg egy ilyen tea elkészül, és a vendég megissza, az bizony egy fél délelőtt. Akkor meg már minek bármibe is belefogni? Ezen a napokon sóhajtozva mondtuk, hogy na, ez a nap is az ördögé! Főleg a hétfőket szerettük beáldozni, hogy kitoljuk egy kicsit a nagy és nehéz munkák kezdetét. A teát még fokoztuk citrommal vagy tejjel. Ha kaptunk mézet, az maga volt a lucullusi csoda. Hosszasan ecseteltük kiváló minőségét, illatát, bámultuk sűrű, folyó állagát. Felidéztünk minden ócska mézet, amit életünkben valaha is láttunk, és minden mézhamisítót. Még az üvegre is emlékeztünk, amelyben megkásásodott az a nyomorult mézcsinálmány, melyet drága pénzért ránk sóztak. És végül ismét örültünk ennek a mostani finomnak, méltattuk gyógyító erejét, különlegességét, melyet a hársfavirágoknak köszönhet. Terveztük a karácsonyi mézest, és előre mérgeleztünk, hogy vajon kellőképpen megpuhul-e. A gőzölgő teáktól bepárasodott a konyha, az ablaküvegen patakokban folyt a víz. Ha kinyitottuk a sütő ajtaját, kicsapott a forró gőz, sült az almás béles. Ebben a külső-belső gőzfürdőben eltompult a hallásunk és a látásunk, senki se kívánczolt innen el. Eszembe jutott az osztálytársam, akire gyerekkorában rászakadt a saját lugasuk így, ősz tájékán. Ő ott állt a kapuban, és bámulta, ahogy ez a többmázsás vas monstrum lassan ráomlik, maga alá temeti. Összeroncsolta a jobb kezét, de megmentették, csak a hüvelykujja utolsó percét kellett levágni. Zongorista akart lenni. Olyan nagy tenyere volt lány létére, hogy még a csonka kezével is könnyedén megfogott nemhogy egy oktávot, de egy decimát. Hagyták, hogy öt évet eltöltsön az egyetemen, és a végén közölték vele, hogy testi fogyatékosága miatt nem lehet zongoratanár, nem kap diplomát. Az indoklás szerint nem tudta volna megmutatni a helyes billentést a tanítványainak, mert nincs meg mind a tíz ujja. Elsírta magát ekkora igazságtalanságtól. Én meg még jobban megutáltam a szőlőlugasokat. Kinézek ismét az ablakon, bámulom a ködben hullámzó udvart. A dísznövényekkel beültetett park és a gyöngykvacccsal felszórt kocsibeálló nedvességben tocsog. Alattomos falevelek várják, hogy kilépjek papucsban, és elcsúszzak rajtuk. Több száz kilométeres körzetben sehol egy szőlőlugasos udvar. Bekapcsolom a műanyag vízforralót, és arra gondolok, hogy egyedül iszom az ócska bolti teát. Az álmok valóra válnak, csak akarni kell.

A SZÍNÉSZNŐ

Nellinek

Egyszer csak felbukkan a semmiből, nagy lendülettel jön, már messziről látom – mosolyog. Különös sárga poncsó van rajta vagy valami hatalmas sál, nem is értem. Két szín, összesen két szín, a haja és a sárga ruhadarab száll az utcán, hirtelen elhomályosítva minden mást. Nem vettem észre, mikor befordult a sarkon vagy feljött az aluljáróból, holott percek óta a környéket vizslatom, figyelem, honnan érkezik.

Aztán csak ott van, egymás szavába vágva beszélünk, ritkák a találkozások, gyorsan kell sok mindent mondani. A városban tavasz van vagy őszi, nem is tudom, néha az évszakokat a hangulatomhoz igazítom, most épp őszi van nekem. Otthonossá teszi a teret, azonnal belakja, int a pincérnek, hozzon valamit. Rendelünk egy délutáni koktélt, ezen jól nevetünk, hiszen nem is szoktunk alkoholt inni, pláne nem napközben.

Mindig a fényeket vizslatom, abban mérem a boldogságot, és most meleg fénye lett a városnak, ahol az imént még fáztam, ahol mindig idegen vagyok, és vendég, turista, aki eltéved és nem érti a helyiek nyelvét, pedig értenie kellene, hiszen maga is azt beszéli születése óta. Most már szépnek látom a környéket, szembetűnik a felújítás, a mészkőburkolat, benne a csigák emléke, még a kukák is újak, és micsoda pompás növényesítés, gyönyörködteti a szemet. Elmúlt a gyomromból a szorítás, ami mindig rám tör, ha egyedül kószálok mesés fővárosunkban. Bolond egy beidegződés, néha szeretném zavaromat úgy leplezni, hogy idegen nyelven szólalok meg, máskülönben érthetetlen ez a tétovaság részemről. A világ számos fővárosában mozgok otthonosan, alig várom, hogy a lábamat betegyem valamelyikbe, máris elvegyülök, beolvadok, haza érek, másnapra utánzom a dialektusokat, és ráköszönök a sarki pultosra. Itt meg csak szorongok és pislogok, vidékies és idegen minden mozdulatom, lerí rólam, hogy nem tartozom ide. Nem úgy a színésznő, mert hát róla van szó, a színésznő az megjelenik, nem egyszerűen ott van, maga köré szervezi a várost, hirtelen ő lesz a fókuszpont, vele együtt lüktet és gesztikulál minden. Olyan elképesztő az egész történet, az út, amit idáig megtett, nem fér a fejembe, hogyan is történhetett ez meg. Hogyan kerekedett felül mindenem ugyanúgy, mint ezer évvel ezelőtt, mikor hanyagul a pad tetejére ült, és azt válaszolta az osztályfőnöknek, hogy színésznő lesz? Kitért az osztályból a röhögés, hogy

na persze, majd pont ő lesz színésznő, és pont itt, ahova mi születünk. Még a humortalan tanárnő is elmosolyodott ilyen képtelenség hallatán, talán arra gondolt, hogy van, akinek soha nem nő be a feje lágya.

Ránézek, ahogy hátraveti a fejét, hosszú ujjával beletúr a még hosszabb hajába, szűrösöljük a délutáni koktélt, giccsesen arcunkba süt a nap. Mondom neki, hogy nem hiszem el, hogy nem őszül, ez nem igazság, nekem tiszta fehér a halántékom. De csak nevet, naná, hogy igazság, ennyi jár neki cserébe azért, hogy éveken át elnézte a mi vékony derekunkat.

Látom magam előtt, ahogy beszél hozzám, gyerekek vagyunk, tízévesek talán.

– Hoztam neked egy tábla csokit, itt van, edd meg – és már dugja is át a drótkerítésen.

– Nem ehetem meg. Tudod, hepatitiszes vagyok, diétáznom kell. Most majd két évig nem ehetek csokit.

– És kibírod? – kérdezi szörnyülködve. Mit válaszoljak erre? Folyton valami gyerekbetegség gyötör, olykor felnőttbetegségek, megszoktam már, hogy nem minden jó az életben.

– Én nem bírnám ki – válaszol magának elmélázva, azzal megbontja a szeletet, és már harap is bele.

– Nem baj, ugye? – hirtelen a csokoládé-maradványokra mutat szégyenlősen.

– Dehogy! Mondom, hogy nem ehetek belőle.

Közöttünk a kerítés, hátam mögött a sárga málladozó vakolatú épület – a fertőző osztály. Párhuzamosan sétálunk, ő kint, én bent, csak szépen lassan, nem fáradhatok el. Mesél az iskoláról, a fiúkról, a tanárokról, mindenről, amiről most lemaradok.

– Együnk valami sütit – zökkentem vissza magamat a jelenbe.

– Nem kéne, de együnk – válaszolja erre.

Beszélünk az új bemutatókról, a régi szerepekről, ahol minden este újra kell játszani a varázslatot, ugyanúgy és mégis mindig máshogy. Végül meglátom a gyűrűt az ujján, ez meg mi, kérdezem. Szerénykedik, nevetgél, csak most vette át, mert hát a körülmények gátolták. Az iskolánkra gondolok, ahol soha nem érdekelte, hogy első legyen, szabad volt a kötöttségek között, repült a kalitkán belül. Micsoda ócska iskola volt, sok száz éves épület, kikopott fű, bűdös vécék. Nem is tudtuk, hogy vannak másféle iskolák is, nekünk ez volt a minden, az otthon. Sose jártunk színházba, a moziban is csak indiai filmeket vetítettek. A normális emberek gyárakban dolgoztak, tanítottak vagy gyógyítottak, de semmi esetre se készültek színésznőnek egy porfészekben, ahol még rendes kultúrház se volt.

Tudhattam volna, hogy erre született, már akkor, mikor eljátszotta a nagy halált.

Nesztor tanár úr falfehéren ült a pulpituson, sűrke ballonja nagy dolmányos varjúvá tette. Nem vette le az órákon sem, csontos testére kötözte egy széles övvel, úgy járt-kelt a világban. Mindenféle legendák keringtek róla, hogy meghalt a fia, vagy ő maga esett fogságba még a háborúban, netán elhagyta a felesége, esetleg mindez együtt. Merengő volt, és halk szavú, ami teljes káoszt okozott az osztályban. Olyankor úgy kellett neki magyarázni, mint egy kis óvodásnak, hogy megértse. Most is ott álltunk körülötte és érveltünk lélekszakadva:

– Tanár úr, értse meg, el kell engednie beteglátogatóba. Vakbele volt, megműtötték, meg kell látogatnunk.

Nesztor tanár úr arcán némi kétely mutatkozott, de aztán összezavarodhattak a fejében a gondolatok, se igent, se nemet nem mondott, amit mi mégis engedélyként értelmeztünk, és abban a pillanatban nagy viharral elhagytuk a németórát.

Végigvágattunk a kopott utcán, emberek álltak itt-ott, a fagyizó felé kanyarodtunk, talán egy jégkrémnek örülne a beteg. Hűvös volt az épület belseje, inkább hasonlított egy hentesüzletre, mint egy cukrászdára, zúgtak a fagyasztók, visszhangzott a fehér csempe. Kikértük a jégkrémet, magunknak is egyet-egyet, ellenőrizni kell, hogy nem romlott-e meg. Lassan menjünk, hiszen itt áll szemben a házuk, addig el kell nyalni a fagyit, csak az övé el ne olvadjon.

Aztán már bent is vagyunk, fekszik az ágyon, mint egy királynő, úgy fogadja az udvartartást.

- És mondd csak, milyen volt? Fájt nagyon?
- Kicsit fájt, de legrosszabb volt, hogy nem ehettem.
- És féltél?

– Eleinte félttem, de utána már arra gondoltam, hogy ha meghalnék, milyen nagy temetés lenne, eljönne az egész osztály, sőt az egész iskola. Az osztályfőnök búcsúztatna, de az is lehet, hogy az igazgató. Mindenki sírna, zokogna, mert ilyen fiatalon meghaltam. Mennyi virágot és koszorút hoznátok, örökre emlékeznének rám, olyan lennék, mint egy fiatal hős. Aztán meg még jobb jutott eszembe, hogy a nagy sírás közepette magamhoz térek, és felülök a koporsóban, a virághalomból kikelek, és ti mind elájultok, szanaszét futtok a félelemtől. De aztán mindenki ölel, csókol, hogy mégis élek, nem haltam meg, és boldog az egész temetés. Híres leszek, még a tévében is szerepelek, rólam írnak az újságok.

Az emléktől felnevetek, mesélem neki a régi történetet.

– Tényleg? Én ezt már el is felejtettem.

– Pedig így volt! Ott feküdtél pizsamában a paplan alatt, és előadtad a nagy halált. Én meg frászt kaptam a gondolattól, hogy ilyen hülyeségeket beszélsz, tréfát csinálsz a kaszásból.

– Hogy neked mi nem jut eszedbe – mondja, és elmélázik.

Mégis iszunk egy kávé, nem baj, ha felmegy a pulzusszámunk, majd lecsillapszik. Szép ez a tavaszi ősz a városban, megígérem, hogy az új darabot is megnézem, de abban az előző szerepében még mindig nem láttam, előbb arra lennék kíváncsi.

– Na, abban szintén meghalok, viszont az előadás végén garantáltan feltámadok – kacag karcosan.

Még jó, hogy! Hiszen száz évig akarunk élni, és elég jól állunk a túlélési versenyben momentán.

Rábaszentandrás, 2022. 03. 23.